

Відлуння-Плюс, 2001. – 440 с. 14. Федорів І. Феномен інтелігенції у науковій концепції Мирона Кордуби в контексті української історіографії початку ХХ ст. / І. Федорів // Історико-політичні проблеми сучасного світу: Збірник наукових статей. – Чернівці: Рута, 2002. – Т. 9. – С. 325–335. 15. Федорів І. Наукова спадщина Мирона Кордуби в контексті розвитку української історіографії першої половини ХХ ст. / І. Федорів // Наукові записки ТНПУ. Серія: Історія. – Тернопіль: Вид-во ТНПУ, 2008. – Вип. 2 // Українська історична біографістика: забуте і невідоме. Ч. 2. – Тернопіль: Вид-во ТНПУ, 2008. – С. 74–85. 16. Радишевський Р. Література та історія в романі "Вогнем і мечем" Генрика Сенкевича / Р. Радишевський // Українська полоністика. – Під ред. Герасимчук А. – Вип. 2. – Філологічні дослідження. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2005. – С. 132–148.

Ірина Федорів

ВЛАДИМИР АНТОНОВИЧ В ПЕРЦЕПЦІИ МИРОНА КОРДУБЫ

В статье анализируются работы Мирона Кордубы, посвященные выдающемуся украинскому историку и общественно-политическому деятелю – Владимиру Антоновичу. Отдельное внимание автор обращает на проблему соборности Галиции и Надднепрянщины и роль в этих процессах В. Антоновича.

Ключевые слова: В. Антонович, М. Кордуба, Галиция, Надднепрянщина, научная и общественно-политическая деятельность.

Iryna Fedoriv

VOLODYMYR ANTONOVYCH IN PERCEPTION OF MYRON KORDUBA

The article analyzes the works of Myron Korduba devoted to the famous Ukrainian historian and social and political figure – Volodymyr Antonovych. The author draws special attention to the problem of collegiality in Galicia and Naddniprianshchyna and the role of V. Antonovych in these processes.

Key words: V. Antonovych, M. Korduba, Galicia, Naddniprianshchyna, scientific and social and political activity.

УДК 94 (477)

Ігор Ніколаєв

ІСТОРІОГРАФІЧНІ АСПЕКТИ ПРОБЛЕМИ ВСТАНОВЛЕННЯ МОНОПАРТІЙНОЇ СИСТЕМИ В УСРР У 20-Х РОКАХ ХХ СТ.

У статті проаналізовані ключові аспекти наукової розробки теми становлення тоталітарної системи в Україні в 20-роки ХХ ст. Автором показані основні етапи вивчення поставленого питання в вітчизняній та закордонній історіографії.

Ключові слова: ранній тоталітаризм, політичні партії, більшовизм, моно партійна система, політична опозиція.

У період розбудови української державності особливої актуальності набирає питання знаходження дієвого механізму функціонування та співіснування суспільства та держави. Історичний досвід показав, що саме система партій пропонує альтернативи та варіанти, що виражають волю та інтереси населення.

На сьогоднішній день, незважаючи на актуалізацію у вітчизняній історичній науці досліджень питань становлення тоталітарної системи, його історіографічне опрацювання залишається недостатнім.

Переважає більшість праць вітчизняних дослідників, присвячених встановленню гегемонії більшовицької партії у 1920-ті роки не розкривають проблему повною мірою. Не викликає сумнівів актуальність вироблення українською історичною наукою системного бачення проблем окресленого періоду, на основі чого можна простежити взаємодію різних історичних шкіл та напрямків.

Наукова новизна дослідження полягає в спробі здійснення системного аналізу здобутків історичної науки з поставленої проблеми, аналізу найновіших публікацій, що ще не підлягали історіографічній розробці для переосмислення історії подій періоду раннього тоталітаризму.

Об'єктом дослідження є сучасна українська та зарубіжна історіографія становлення тоталітарної системи в УСРР в 1920-х роках.

Предметом є сучасний історіографічний процес, що включає в себе розвиток концепцій, ідей та поглядів вітчизняних і зарубіжних істориків на проблему ліквідації опозиційних більшовицьких партій у 1920-х роках в УСРР.

Мета дослідження полягає в комплексному вивченні становлення та розвитку сучасної української і зарубіжної історіографії поставленої проблеми з їх подальшим системним аналізом.

Довгий час у історіографічній науці питання альтернативності встановлення однопартійної системи не піднімалося, а перемога більшовиків розглядалася, як історично обумовлена.

За переконанням радянської історіографії, крах опозиційних партій зумовлювався не переслідуванням їх більшовицькою державою, а втратою довіри з боку трудящих. Саме так охарактеризував крах есерівського руху нарком освіти, академік АН СРСР А. Луначарський [1].

Згідно з цією концепцією, органи ВНК-ДПУ зупиняли діяльність опозиціонерів тільки тоді, коли вони виступали проти радянської влади, підтримували різноманітні антирадянські сили, організовували змови, терористичні акти і збройні повстання [2, с. 205–225].

В історичній літературі цього часу вкорінилася теза, що "небільшовицькі партії" припинили своє існування відразу після громадянської війни, а також були оголошені буржуазно-націоналістичними та антинародними. З таких позицій виголошував свої звинувачення в українському шовінізмі, відносно колишніх боротьбистів харківський автор І. Фалькевич у 1930 р. [3].

У період ескалації терору, представників небільшовицьких партій обвинувачували в шпигунстві, створенні антирадянських організацій, троцькізмі та іншому [4].

Кардинально іншою була позиція партійних лідерів, що перебували в еміграції. Історії діяльності махновського руху та анархістських організацій присвятив своє дослідження керівник махновського "Культпросвіту" П. Аршинов, опубліковане в 1923 році в Берліні [5].

Хрущовська відлига та послаблення репресивно-карального механізму призвели до розробки багатьох раніше нерозглянутих тем. Новим явищем стало дослідження останнього етапу існування опозиційних більшовицьких партій. Це, передусім, праці М. Мамай [6], Т. Овчарова та І. Трифонова [7, с. 143–172].

За кордоном в кінці 50-х рр. XX ст. теж поживалася дослідницька діяльність істориків, котрі займалися вивченням політичної історії УСРР. Втім, розробки українських науковців були частиною загального історіографічного процесу, який розвивався на методологічній марксистсько-ленінській основі. Ілюстрацією такого підходу стали наукові праці К.Гусева [8–9], П.Рубана [10].

В українській діаспорі виходили розвідки з історії української революції та діяльності політичних партій України. Серед інших слід відзначити роботи з історії націонал-комунізму І.Майстренка та Ю.Бориса [11].

Якісно новий рівень вивчення та аналізу матеріалів, пов'язаних з тоталітарним минулим нашої країни, розпочався у період перебудови – другої кінця 80-х – початку 90-х рр. XX ст.

Після здобуття Україною незалежності, та зі зміною її політичного курсу, відбувся перегляд істориками питань, що раніше вивчалися в межах партійної ідеології. В Україні опубліковані праці, у яких з сучасних методологічних позицій комплексно досліджуються різноманітні питання історії політичних партій. Так, питанню посилення державного тиску на українське селянство з використанням громадських і політичних організацій присвятили свої статті О. Ганжа [12, с. 74–79] та І. Рибалко [13, с. 12–37].

Проблему діяльності анархістських угруповань України в контексті вивчення історії махновського руху підняв у своєму дослідженні В. Верстюк [14].

Серед багатьох слід виділити праці В.Даниленка, Г.Касянова, С.Кульчицького [15] Ю.Шаповала [16]. У них розкриваються причини виникнення сталінського тоталітарного режиму, побіжно розглядаються питання встановлення однопартійності та ліквідації політичних партій в Україні.

Значним внеском в розробку питань, пов'язаних з темою статті в Україні в 90-х роках стали праці О.Мовчана, О.Рєєнта, С.Кокіна [17–19]. Так, колективна робота С.Кокіна та О.Мовчана безпосередньо присвячена зникненню загальноросійських партій есерів та меншовиків в Україні. Автори вважали початком систематичних репресій більшовиків проти правих есерів та меншовиків саме 1920 рік [19, с. 13–17].

Помітним явищем в історії меншовизму стало видання збірки статей та спогадів провідних діячів партії меншовиків, дослідників меншовизму Б. Ніколаєвського, С. Воліна та інших – "Меншовики після Жовтневої революції" [21]. Останній окремо видав монографію, у якій дослідив розвиток та діяльність РСДРП в Україні, починаючи з 1918 р. та підкреслив, що ті труднощі, яких зазнала партія, виникли як через особливості самої Української революції, так й через значне розпорошення сил партії, обумовлене наявністю течій [22].

Нові підходи до вивчення історичної спадщини російського меншовизму запропонували на межі 80–90-х рр. XX ст. В. Міллер, М. Капустін, С. Тютюкін, В. Шелохаєв, Г.Йоффе, О. Волобуєв,

Г. Ільяшук, В. Крилов та ін. [23–25]. Характерною рисою історіографії меншовизму другої половини 90-х років став перехід істориків від висвітлення окремих питань з історичного минулого РСДРП до узагальнення історичного досвіду російської соціал-демократії [26–27].

Продовжив дослідження на засадах нової методології, що розроблялася в Україні істориками політичних партій, Р.Ветров, який дав характеристику безпосередньо процесу зникнення політичних опозиційних партій в Україні [28, с. 120–130].

Однією зі спроб відтворення процесу встановлення однопартійної системи в Україні є дослідження О.Бриндака. Автор приділив увагу з'ясуванню теоретичних передумов цього процесу, навів дані, що стосувалися діяльності карних сил влади проти політичних опонентів більшовиків. Однак, слід зазначити, що у цій праці недостатньо висвітлена історія та механізм ліквідації кожної окремої партії, що діяли в Україні на початку 20-х років XX ст. [29].

У 1997 році вийшло в світ ще одне колективне дослідження за авторством одеських істориків О. Бриндака та І. Калмакана "Виникнення та еволюція національної партійної системи в Україні в XX столітті", у якому науковцями, на основі переважно архівних джерел проаналізовано еволюцію українських національних партій, особливості їх утворення на межі століть, їхнє становлення та боротьбу за владу в 1917–1918 роках [30].

Проблемі терору проти представників політичних партій на Півдні України в період становлення тоталітарної системи присвятив один з розділів своєї монографії доктор історичних наук, професор М. Шитюк. Автором проаналізовано процес встановлення диктатури однієї партії на регіональному рівні [31, с. 183–195].

У період незалежності з'явилися статті, автори яких дослідили події Української революції, окремі аспекти політичних партій у 20-х рр. XX ст. Передусім, ці роботи друкувались в збірнику "Наукові праці з питань політичної історії" та в "Українському історичному журналі", а також в збірках наукових праць у регіонах України. Зокрема, у роботі Ю.Шаповала широко представлені різні методи боротьби більшовиків з боротьбистами, висвітлені причини утвердження сталінського режиму в Україні [32–33].

Українські історики звернулися до вивчення діяльності лідерів українських політичних партій, як наприклад, І.Курас та П.Овдієнко [34, с. 105–116] розглянули ставлення О.Шумського до процесу об'єднання боротьбистів з КП(б)У, та висвітлили процес над партією боротьбистів у 1936 р. Діяльність та політичні погляди Л.Коваліва та О. Шумського знайшли відображення в статтях О.Юренка [35, с. 94–104] та М. Панчука [36].

Знищенню конкурентних партій, під час державного терору в добу НЕПу присвячено історичний нарис В. Ченцова та Д. Архєрейського, що увійшов до книги авторського колективу Інституту історії України НАН України, що досліджує історію політичного терору і тероризму в Україні [37, с. 268–269].

До проблеми репресивних методів становлення монополії більшовизму звертається в своїй монографії В. Ченцов [38]. Автор аналізує механізм розправи правлячої партії з членами опозиційних партій соціалістичної і комуністичної орієнтації та опозиційно настроєними комуністами, з'ясовує роль і місце політичних репресій у цьому процесі. Доводить, що основні передумови політичних процесів 30-х рр. XX ст. зародились і розвивались ще у 20-ті роки. Нетерпимість лідерів комуністичної партії щодо своїх політичних та ідеологічних опонентів виявлялась у намаганні покінчити з конкурентами й інакودумцями всіма засобами.

Дослідниками В. Греченко та О. Ярмишем, розглянуто питання генезису політичної системи в період формування тоталітарного режиму в Україні [39]. Авторами слушно зазначено, що політична система України початку 20-х рр. XX ст. може бути охарактеризована формально як багатопартійна, оскільки на її території діяли понад 20 політичних партій та організацій. Однак усі партії, окрім КП(б)У – філіалу РКП(б), в Україні реальної влади не мали і користувались незначним впливом. Проте, під тиском правлячої партії у 1925 р. КП(б)У залишилась єдиною політичною партією в республіці.

Політичній історії Української партії соціалістів-революціонерів присвячена монографія Т. Бевз. Дослідниця аналізує передумови виникнення, діяльність партії в добу Центральної Ради та Гетьманату. Окремий розділ присвячений закордонній діяльності УПСР. Посилює наукову цінність роботи оприлюднені авторкою документальні матеріали, що розкривають концептуальні засади діяльності як УПСР, так і інших тогочасних політичних партій [40].

Останнім часом питання ліквідації більшовиками опозиційних політичних партій в Україні, становлення і утвердження тоталітарного режиму стало предметом обговорення на наукових конференціях, темою дисертаційних досліджень, що розкривають проблему як у всеукраїнському масштабі, так і на локальному рівні.

Слід виокремити дослідження на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук Я. Остапенко [41]. Дисертант проаналізувала внутріпартійне становище та взаємовідносини з владою опозиційних партій, методи встановлення більшовиками монопартійної диктатури упродовж 1920–1925 рр. Автором висвітлена діяльність українських націонал-комуністичних та російських соціалістичних партій, разом з цим відсутній аналіз ліквідаційної політики щодо анархістських партійних угруповань, та інших національних партій, що діяли в УСРР, наприклад єврейської "Поалей-Ціон" та інших.

Діяльності громадських і політичних об'єднань радянської України в контексті соціальної політики більшовицького режиму 1920-х років присвячено дисертаційне дослідження Ю. Степанчука [42].

Отже, аналізуючи історіографічні праці, присвячені питанням ліквідації більшовиками партійно-політичної опозиції упродовж 1920–1925 рр., слід визнати достатньо широкий доробок істориків, який поповнювався упродовж тривалого часу. Втім, через певні історичні умови, та через вплив ідеології на історичні розвідки, дослідження взаємовідносин між більшовиками та їх політичними опонентами виявилось недостатнім. Існують роботи, у яких розглядалися окремі аспекти історії політичних партій, або такі, що охоплювали лише територію Росії, чи охоплювали періоди історії, що не охоплюють до хронологічних рамок цієї публікації.

Список використаних джерел

1. Луначарский А.В. Бывшие люди: Очерк истории партии эсэров / Анатолий Васильевич Луначарский – М.: Госиздат, 1922. – 81 с.
2. Маймескулов Л. В. Всеукраинская чрезвычайная комиссия (1918–1922) / Маймескулов Л. В., Рогожин А.С., Сташис В.М. [Под ред.: Голушко Н.] – 2-е изд., перераб. и доп. – Х.: Основа. Изд-во при Харьк. ун-те, 1990. – С. 205–225.
3. Фалькевич І. М. Про великодержавницький і український шовінізм / Іван Михайлович Фалькевич. – Х.: Державне видавництво України, 1930. – 97 с.
4. О некоторых коварных методах и приемах иностранных разведок и их троцкистско-бухаринской агентуры: Сб. материалов. Упоряд. Уранов С.Л. / Вышинский А.Я., Заковский Л.М., К. М. Кирилович та інші – Горький, ОГИЗ, 1937. – 168 с.
5. Аршинов П. А. История махновского движения / Петр Андреевич Аршинов. – М.: Терра, 2003. – 115 с.
6. Мамай Н. С. Коммунистическая партия в борьбе за идейно-политическое воспитание масс в первые годы НЕПа / Николай Сергеевич Мамай. – М.: Госполитиздат, 1954. – 89 с.
7. Трифанов И. Н. Конец мелкобуржуазных партий меньшевиков и эсеров / Иван Николаевич Трифанов // Ученые Записки Ленинградского университета. – 1959. – № 258. – Вып. 30 – С. 143–172.
8. Гусев К.В. Крах мелкобуржуазных партий в СССР / Константин Васильевич Гусев. – М.: Госполитиздат, 1966. – 64 с.
9. Гусев К. В. От соглашательства к контрреволюции: (Очерки истории революции политического банкротства и гибели партии социалистов-революционеров) / Гусев К. В, Ерцинян Х. С. – М.: Госполитиздат, 1968. – 164 с.
10. Рубан Н.В. Октябрьская революция и крах меньшевизма (март 1917–1918 гг.) / Николай Васильевич Рубан. – М.: Издательство политической литературы, 1968. – 314 с.
11. Borys Jurij. The Sovietization of Ukraine 1917–1923. The Communist Doctrine and Practice of National Self-Determination. / Jurij Borys – Edmonton: CIUS Press, 1980. – 488 p.
12. Ганжа О.І. Державне регулювання соціально-економічних відносин на селі в умовах Непу / Оксана Іванівна Ганжа // Український історичний журнал. – 1990. – № 10. – С 74–79.
13. Рибалка І. К. Сталінщина й розселення країни / Іван Климентійович Рибалка // Український історичний журнал. – 1989. – № 11. – С. 12–37.
14. Верстюк В.Ф. Історичні зошити: Комбриг Нестор Махно. З історії першого союзу махновців з Радянською владою / Владислав Федорович Верстюк. – К.: Академія наук Української РСР. Інститут історії. – 1990. – 36 с.
15. Даниленко В. М. Сталінізм на Україні: 20–30-ті роки / В. М. Даниленко, Г. В. Касьянов, С. В. Кульчицький – К.: "Либідь", 1991. – 341 с.
16. Шаповал Ю.І. У ті трагічні роки: Сталінізм на Україні / Юрій Іванович Шаповал. – Інститут політичних досліджень. – К.: Політвидав України, 1990. – 142 с.
17. Мовчан О.М. Придушення меншовицької опозиції в профспілковому русі України (1920–1924 рр.) / Ольга Миколаївна Мовчан // Український історичний журнал. – 1995. – №5. – С. 8–27.
18. Мовчан О.М. Міжпартійна політична боротьба у профспілковому русі України (1917–1922) / Мовчан О.М., Ресент О. П. // Український історичний журнал. – 1995. – № 5. – С. 8–24.
19. Кокін С.А. Ліквідація більшовиками право есерівської і меншовицької опозиції в Україні 1920–1924 рр. / Кокін С.А., Мовчан О.М. – К.: Наукова думка. – 1993. – 58 с.
20. Кокін С.А. Політичні репресії проти есерів та меншовиків в Україні 1920–1924 рр. / Сергій Анатолійович Кокін // Проблеми історії України: Факти, судження, пошуки: Міжвузівський збірник наукових праць. – К., 1994. – Вип. 3. – С.10–19.
21. Меншевики после Октябрьской революции: Сб. документов, статей и воспоминаний / Б. Николаевский, С. Волін. – Benson: Chalidze, 1990. – 292 с.
22. Волин С. Ю. Меншевики на Украине (1917–1921) / Сергей Юрьевич Волин. – Benson Chalidze, 1990. – 245 с.
23. Йоффе Г.З. Меншевики / Йоффе Г. З., Тютюкин С. В. // Наука и жизнь. – 1990. – №11. – С. 18–27.
24. Тютюкин С.В. РСДРП на демократическом этапе революции (1905–1917 гг.) / Тютюкин С.В., Шелухаев В.В. // Вопросы истории КПСС. – 1991. – № 1. – С. 35–46.
25. Волобуев О.В. Послеоктябрьский меньшевизм / Волобуев О.В., Ильяшук Г.И. // История СССР. – 1991. – №2. – С. 75–87.
26. Тумаринсон В. Х. Меншевики / В. Х. Тумаринсон // Политические партии России. Конец XIX – первая треть XX века. Энциклопедия. – М.: 1996. – С. 65–79.
27. Павлов Д.Б. Большевицкая диктатура против социалистов и анархистов 1917 – середина 1950-х годов / Дмитрий Борисович Павлов. – М.: РОССПЭН, 1999. – 231 с.
28. Ветров Р. И. О политической гибели меньшевиков на Украине в начале 20-х годов / Роман Иванович Ветров // Политические партии и движения Украины XIX–XX вв. Сборник научных

трудов. – Днепропетровск: Изд. ДГУ, 1993. – С.120–130. 29. Бриндак О.Б. Ліквідація більшовиками політичної опозиції та встановлення однопартійної системи в Україні в 20-ті роки ХХ століття. / Олег Борисович Бриндак – Одеса: Астропринт, 1998. – 182 с. 30. Бриндак О.Б. Виникнення та еволюція національної партійної системи в Україні в ХХ столітті / Бриндак О., Калмакан І. – Одеса: Астропринт, 1997. – 82 с. 31. Шитюк М. М. Масові репресії проти населення Півдня України в 20–50-ті роки ХХ ст. / Микола Миколайович Шитюк. – К.: Геліон 2001. – С. 183–195. 32. Шаповал Ю.І. "Всеми мерами стремиться к исчезновению этой партии..." / Юрій Іванович Шаповал // Віче. – 1994. – № 4. – С.145–157. 33. Шаповал Ю.І. Сталінізм і Україна / Юрій Іванович Шаповал // Український історичний журнал. – 1991. – № 6. – С. 45–55. 34. Курас І.Ф. Шумський у роки Жовтня і громадянської війни: еволюція поглядів і політична діяльність / Іван Федорович Курас, Овдієнко Генадій Олександрович // Український історичний журнал. – 1990. – № 12. – С. 105–116. 35. Юренко О. П. Левко Борисович Ковалів / Олександр Петрович Юренко // Український історичний журнал. – 1993. – №1. – С. 94–104. 36. Панчук М. І. Життя і смерть О.Шумського / Микола Іванович Панчук // Літературна Україна. – 26 січня 1989. 37. Ченцов В. В. Винищення конкурентних партій / Ченцов В.В., Архієрейський Д.В. // Політичний терор і тероризм в Україні. ХІХ–ХХ ст. Історичні нариси. / [Архієрейський Д., Бажан О., Бикова Т., та ін.]; під ред. В. А. Смоля. – К.: Наукова думка, 2002. – С. 268–269. 38. Ченцов В. В. Політичні репресії в Радянській Україні в 20-ті роки / Віктор Васильович Ченцов. – Тернопіль: Збруч, 2000. – 482 с. 39. Греченко В.А. Україна у добу "раннього" тоталітаризму (20-ті роки ХХ ст.) / Греченко В.А. Ярмиш О.Н. – Харків: Вид-во НУВС, 2001. – 276 с. 40. Бевз Т. А. Партія національних інтересів і соціальних перспектив (Політична історія УПСР) / Тетяна Анатоліївна Бевз. – Київ: ТОВ "Видавництво Дельта", 2008. – 586 с. 41. Остапенко Я.М. Ліквідація більшовиками опозиційних політичних партій в Україні (1920–1925 роки): автореф. на здоб. наук. ступеня канд. істор. наук: спеціальність 07.00.01 "Історія України" / Яна Михайлівна Остапенко – Харків, 2000. – 20 с. 42. Степанчук Ю. Діяльність громадських і політичних об'єднань УСРР у контексті соціальної політики більшовицького режиму в 1920-х-на початку 30-х рр.. ХХ ст.: автореф. на здоб. наук. ступеня канд. істор. наук: спеціальність 07.00.01 – Історія України / Юрій Степанович Степанчук. – Черкаси, 2006. – 20 с.

Игорь Николаев

ИСТОРИОГРАФИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ПРОБЛЕМЫ УСТАНОВЛЕНИЯ МОНОПАРТИЙНОЙ СИСТЕМЫ В УССР В 20-Х ГОДАХ ХХ ВЕКА

В статье проанализированы ключевые аспекты научной разработки вопроса становления тоталитарной системы в Украине в 20-е года ХХ столетия. Автором показаны основные этапы изучения поставленной проблемы в отечественной и зарубежной историографии.

Ключевые слова: ранний тоталитаризм, политические партии, большевизм, политическая оппозиция.

Igor Nikolaev

HISTORIOGRAPHICAL ASPECTS OF THE PROBLEM SETTING MONOPARTY SYSTEM IN USSR IN 20TH OF XX CENTURY

In the articles analysed Key aspects of scientific development of theme of becoming of the totalrian system are in Ukraine in 20th of XX century item An author is rotin the basic stages of study of the put question in domestic and oversea historiography.

Key words: early totalitarianism, political parties, bolshevism, political opposition.

УДК 930: 26/28: 322 "1939/1945"

Тарас Пшеничний

ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКА ЦЕРКВА І СПРОБИ ЇЇ ЛІКВІДАЦІЇ У 1939–1945 РР.: ІСТОРІОГРАФІЯ ПРОБЛЕМИ

Крізь призму вітчизняної історіографії у статті висвітлюються спроби ліквідації греко-католицької церкви у 1939–1945 рр.

Ключові слова: історіографія, ліквідація, греко-католицька церква, радянська влада, репресії.

Характеризуючи церковне життя в Україні відомий історик і громадський діяч Д. Дорошенко у 1940 р. писав: "Українська політична думка на початку ХХ ст. вплинула на формування новітнього українського руху" [4, с. 49]. А саме, автор мав на увазі не що інше, як націотворчу позицію, яку посіла греко-католицька церква (ГКЦ) у Західній Україні. Хоча політичні лідери того часу питанню церкви не